

112

Migranata intervjuisano

Podaci prikupljeni iz
6 prihvatnih centara/
azilnih centara

5,001

KIRS-evidentirano novih
dolazaka u decembru 2023.

108,828

KIRS-evidentirano od
januara do decembra 2023.

Top **3** zemlje porekla ispitanika

Sirijska Arapska
Republika

Afganistan

Maroko

38%
Putovalo kroz zemlju
autobusom

45%
Takođe putovalo taksijem

Ovaj izveštaj pruža uvid u profile, iskustva i putovanja migranata koji su u tranzitu u Republici Srbiji. Podaci su prikupljeni od 15. do 29. decembra 2023. zajedno sa Komesarijatom za izbeglice i migracije Republike Srbije (KIRS). Ukupno je intervjuisano 112 migranata u šest centara širom zemlje (AC Banja Koviljača, PC Pirot, AC Obrenovac, PC Bujanovac, AC Krnjača, PC Preševo).

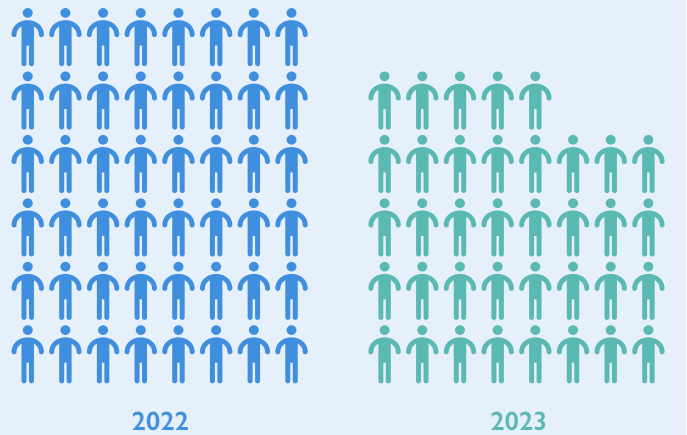
PROFILI

Ovaj uzorak se sastoji od 112 pojedinačnih ispitanika anketiranih u prihvatnim centrima u Srbiji. Prosečna starosna dob ispitanika iznosila je 28 godina, pri čemu je najmlađi ispitanik imao 18, a najstariji 59 godina. Ispitanici su većinom (60%) bili neoženjeni. Osamdeset tri odsto su bili muškarci, a žene čine sedamnaest odsto ispitanika.

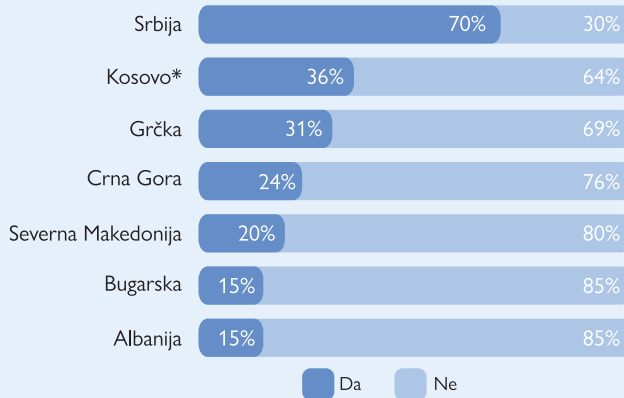
U decembru su sirijski državljani predstavljali najveću nacionalnu grupu i činili 39 odsto uzorka, a slede avganistanski državljani (27%) i marokanski državljani (15%).

Ispitanici su prijavili različite nivoe obrazovanja. Trećina ispitanika je završila osnovno obrazovanje, dok 26 odsto navodi nižu srednju, a 30 odsto više srednje obrazovanje. Tercijarne (osnovne i master) diplome ima 7 odsto ispitanika.

KIRS je za 2022. objavio da je evidentirano ukupno 124.127 migranata. Sledeće godine, 2023, ukupan broj migranata koje je KIRS evidentirao smanjen je na 108.828.

Da li ste bili evidentirani od strane vlasti?

Slika 1: Razvrstani procenti evidentiranih i neevidentiranih migranata po zemljama ili teritorijama. (Migranti anketirani u zemljama/teritorijama Zapadnog Balkana)

Popisivači IOM-a i KIRS-a sprovode anketu u jednom od prihvatnih centara u Srbiji. © IOM Srbija 2024

* Sve reference na Kosovo treba shvatiti u kontekstu Rezolucije 1244 (1999) Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija.

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja Međunarodne organizacije za migracije (IOM). Upotrebljeni nazivi i materijali predstavljeni u ovoj publikaciji ne podrazumevaju izraz bilo kakvog mišljenja IOM-a o pravnom statusu bilo koje zemlje, teritorije, grada i područja, njihovih vlasti i granica.

Ispitanici su mogli izabrati više od jednog odgovora na određena pitanja

PUTOVANJA

Većina (63%) ispitanika ušla je u Srbiju iz Bugarske, a 33 odsto njih ušlo je preko Severne Makedonije. Manje od četiri odsto ušlo je preko Crne Gore ili vazdušnim saobraćajem. Tri osobe, državljani Burundija, Indije i Egipta, ušle su u Srbiju avionskim letom (državljanima kojima ne treba viza za ulazak u zemlju ulaze regularno putem avio letova).

Na pitanje o sledećoj planiranoj destinaciji većina (65%) navodi Bosnu i Hercegovinu, a 29 odsto Mađarsku. Ostatak planira ići prema Hrvatskoj i Rumunji (6%).

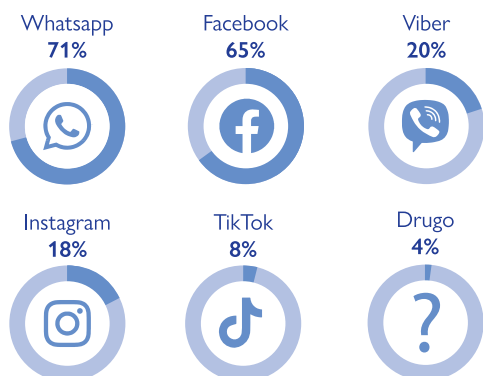
Na pitanje da li su bili u pratnji osoba koje su im pomogle preći granicu, 68 odsto ispitanika navodi da nisu imali pratnju. Intervjui sa ključnim sagovornicima otkrivaju da je upotreba pomoći pri prelasku granice dobro organizovana i navode na zaključak da je ova praksa daleko rasprostranjenija nego što se to može zaključiti iz podataka pojedinačnih anketa. Migranti pregovaraju sa krijumčarima o ceni prelaska granice, pa se stoga cene razlikuju u zavisnosti od pregovaračkih veština migranata u datom momentu. Rezultati pokazuju da je facilitacija mnogo učestalija prilikom ulaska iz Bugarske (85%) u poređenju sa ulascima iz Sjeverne Makedonije (43%).

Ispitanici koji su naveli da su imali pomagače u proseku su plaćali 800 EUR za ulazak iz Bugarske, a 700 EUR za ulazak iz Severne Makedonije. U ovom uzorku sirijski državljani su plaćali više od drugih nacionalnosti, u proseku 1.000 EUR.

Osnovni načini transporta koje su migranti koristili za kretanje kroz Srbiju su bili pešačenje (63%), taksi (45%) i autobus (38%). Četrnaest odsto njih navodi da su koristili privatno vozilo. Ispitanici su prosečno plaćali 50 EUR po osobi za taksi.

Osam odsto ispitanika navodi da su pokušali preći granicu sa pomagačem, a dvanaest odsto da su pokušali sami. Najviše pokušaja odnosi se na granicu sa Mađarskom, a od svih pokušaja prelaska, u sedamdeset sedam odsto slučajeva navode da su ih vratili organi vlasti, a u dvadeset tri odsto da su putevi zatvoreni.

Anketirani ispitanici koriste društvene medije i instant poruke kako bi organizovali svoj put do Zapadne Evrope. Platforme koje najčešće koriste su WhatsApp, Facebook i Viber.

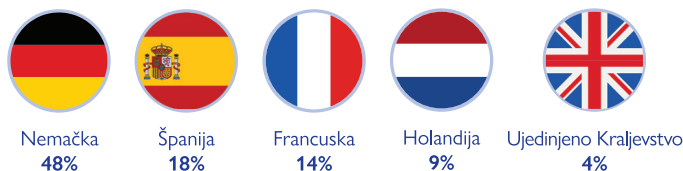
Slika 2: Najčešće navedene platforme koje migranti koriste za planiranje svojih putovanja (moguće više odgovora) (n=112)

RAZLOZI NAPUŠTANJA ZEMLJE POREKLA

Ispitanici su u anketi naveli da su im rat i sukob bili primarni pokretač za napuštanje zemlje porekla (59%), nakon kojih slede ekonomski razlozi (50%) i ciljano nasilje protiv njih pojedinačno (23%). Među anketiranim migrantima 45 odsto navodi da su boravili u zemlji tranzita najmanje godinu dana. Većina ispitanika krenula je iz Turske koju su napustili zbog straha da će biti vraćeni u zemlje porekla (74%), što navode kao glavni razlog. Iz Turske najviše odlaze sirijski državljani (61%), zatim avganistanski (26%) i iranski državljani (10%). Iz intervju sa ključnim sagovornicima se vidi da kombinacija ekonomskih uslova, kao što je visoka stopa inflacije, i promena politike o migraciji deluju kao faktori podsticaja za migrante u zemlji.

PLANIRANE ZEMLJE ODREDIŠTA

Na slici 3 ispod prikazani su razvrstani procenti za pet najzastupljenijih planiranih zemalja odredišta.

Većina ispitanika navodi Nemačku kao svoje konačno odredište; zatim slede Španija, Francuska, Holandija i Ujedinjeno Kraljevstvo. Migranti uglavnom biraju konačno odredište na osnovu porodičnih veza i prijatelja (26%), potencijala za ekonomski prosperitet (37%), blažih zakona o azilu i migraciji (7%) i ukupne bezbednosti i stabilnosti zemlje (6%). Mnogi migranti imaju rođake koji ih čekaju u zemlji odredišta da im pomognu da se snađu.

Popisivači IOM-a i KIRS-a u jednom od centara u Srbiji. © IOM Srbija 2024

SPECIJALNI FOKUS – PLATNI BIROI ZA KRIJUMČARENJE²

Kako bi putovanja, iskustva i kompleksne potrebe ljudi u pokretu bolje smestio u kontekst, IOM i KIRS svakog meseca sprovode grupne intervjuje sa specifičnim grupama migranata. Ovaj odeljak pruža kontekst za kvantitativne podatke. Bez tvrdnje da daje reprezentativnu sliku za sve, ispod je predstavljeno jedno od mnogih iskustava i modusa operandi pojedinaca i grupa koje prolaze kroz Bosnu i Hercegovinu.

- Istanbul je glavno čvorište iz kojeg migranti polaze za Zapadni Balkan. Proces i modus operandi migranata koji napuštaju svoje zemlje porekla i kreću ka zemljama odredišta uključuje korišćenje tzv. "platnih biroa" preko kojih migranti mogu da plate za usluge krijumčarenja.
- Biroi nisu ekskluzivni za pojedine državljane već svi mogu da koriste usluge platnih biroa smeštenih u Istanbulu. To su potvrdili državljani različitih zemalja, uključujući Islamsku Republiku Iran, Sirijsku Arapsku Republiku i Palestinske teritorije.
- Preko platnih biroa su dostupna dva osnovna aranžmana za usluge krijumčarenja. Prvi je da migranti plate za specifične GPS koordinate na mapi odakle mogu preći granicu. Nakon što uspešno pređu granicu dobiće poruku sa novim uputama i koordinatama za sledeću etapu svog putovanja. Drugi aranžman je kada ljudi plate da na svom putovanju budu u pratnji krijumčara. Oni migrante vode do određenih graničnih prelaza, a kada stignu na određene lokacije s druge strane granice, tu ih dočekuju novi ljudi koji im pružaju usluge smeštaja i informacije o sledećim koracima. Cena ovih usluga kreće se od 9.000 do 12.000 EUR za put od Turske do planirane zemlje odredišta.
- Migranti plaćaju za GPS koordinate u više zemalja, ali uplatu vrše platnom birou samo nakon što uspešno pređu granicu.
- Cena pojedinačnih koordinata od Turske do Bugarske kreće se u rasponu od 100 do 400 EUR. Neki ispitanici koji su išli rutom preko Grčke navode da je cena tih koordinata iznosila od 325 EUR do 850 EUR. Oni koji su naveli da su koristili ovaj metod prelazili su granice peške i nisu imali pratnju u pokušajima prelaska granice.

2. "Krijumčarenje" se definiše kao "dobavljanje, radi sticanja direktne ili indirektno finansijske ili druge materijalne koristi, neregularnog ulaska osobe u državu ugovornicu čiji nije državljanin ili u kojoj nema stalni boravak." (International Migration Law No. 34 - Glossary on Migration)

METODOLOGIJA

U ovom izveštaju se koristi pristup višestrukih izvora i višestrukih metoda kako bi se pružio uvid u profile, iskustva, potrebe, obrasce kretanja i namere migranata koji prolaze kroz Srbiju.

Anketiranje migranata

Upitnik se popunjava putem Kobo Toolbox i prikuplja informacije o uzrastu, polu i nacionalnosti ispitanika, informacije o njihovim putovanjima do Srbije, informacije o evidentiranju i načinima kretanja unutar zemlje. Anketa je anonimna i dobrovoljna, a ispitanici ne dobiju nikakvu naknadu za učešće. Ispitanici mogu da odluče da ne odgovore na bilo koje pitanje i mogu da povuku svoj pristanak u svakom trenutku.

Podaci su prikupljeni od 15. do 29. decembra 2023. u prihvatnim/azilnim centrima (AC Banja Koviljača, AC Krnjača, AC Obrenovac, PC Bujanovac, PC Pirot, PC Preševo).

Intervjui sa ključnim sagovornicima

Ključni sagovornici pomažu tako što pružaju informacije o modusu operandi mobilnosti migranata. Svrha intervjuja sa ključnim sagovornicima je da se kvantitativni podaci prikupljeni anketom smeste u kontekst. Intervjui sa ključnim sagovornicima sprovode se putem grupnih intervjuja migranata unutar prihvatnih centara. Sprovodi ih osoblje IOM-a i KIRS-a, obučeno za vođenje kvalitativnih diskusija u fokusnim grupama ranjivih populacija.

OGRANIČENJA

Prikupljanje podataka sprovodi se u kontekstu sledećih ograničenja:

1. Pošto su popisivači KIRS-a u decembru 2023. imali obuku došlo je do kašnjenja početka prikupljanju podataka, pa su podaci prikupljeni od 15. decembra nadalje. To se odrazilo na veličinu uzorka u ovom izdanju.
2. Podaci se zasnivaju na pogodnom uzorku migranata sa anketnih lokacija u navedenom vremenskom okviru i stoga se ne mogu generalno primeniti na širu migrantsku populaciju u Srbiji.
3. Prikupljanje podataka je ograničeno na prihvatne i azilne centre, što znači da se podaci ne prikupljaju izvan kampova. Ulazne tačke, autobuske stanice i pruge su poznate lokacije kretanja migranata, međutim, u Srbiji IOM i KIRS ne prikupljaju podatke na tim lokacijama.